

19.5x36.45	31	12	עמוד	גלריה - הארץ	05/10/2012	33946752-9
שרוליק הצג - 26190						

הדברים שכדאי לחכות להם

סתי חורף 2012-2013 תיאטרון

מתוך "שרוליק" שיעלה בקאמרי. מעגליות אינסופיות של מלחמות צילום: רדי הובינשטיין

הרבה כנרים על הגג

גל של מחזות זמר עומד לשטוף את התיאטרון הישראלי. האם יהיה די קהל?

המשכן, והידישפיל יעלה את "הרשלה" מאוסטרופולי" בבימויה של אלינור ראיסה, שביימה לאחרונה הצגה זו בברודוויי. בתיאטרון הספריה של בית צבי יועלה בנובמבר "מצחיקונת", ותיאטרון הקיבוץ יציג את "מיקה שלי".

כל אחד מהתיאטרונים מתגאה ברכש שלו: עמוס תמם ב"קובלן" ואיתי טיראן ב"מה קרה לי בדרך אל הפורום", שניהם בקאמרי; נתן דטנר ב"גברתי הנאווה" בהבימה; אניה בוקשטיין ב"צלילי המוסיקה"; גיא זוארץ ולידו צ'רכי ב"פרח השכונות"; מייק בורשטיין ב"הרשלה" מאוסטרופולי.

די להתנשאות

מה יש ב'אנר הזה, שנחשב פעם לבידורי ומסחרי, וכיום מרתק כל כך את התיאטרון הישראלי ותופס את הבמה המרכזית שלו? התשובה תלויה במשיב. בקאמרי, שני הלהיטים – "כנר על הגג" שמת-קרב ל-200 הצגות ו"קברט" שרץ עד כה 375 פעם – עוררו את התיאטרון. "אף נביא אופטימי לא יכול היה לחזות את ההצלחה הפנומנלית של 'כנר על הגג' ו'קברט'", אומר עמרי ניצן, המנהל האמנותי של התיאטרון, "ואז היתה לנו התחייבות קודמת ל'קובלן'. 'דבר מצחיק קרה לי בדרך אל הפורום' של סטיבן זונדהיים אינו מחזמר אלא מחזה עם פזמונים, השייך לתיאטרון הלא-מסחרי. אנחנו מאמינים שיש לכל זה קהל".

איך חושש מבישלו?

"אני לא יכול להבטיח. לכן אנו שוקלים מראש כל זווית אפשרית ומי-כנינים מגננות מסוגים שונים. הגישה שלנו משוכללת ומקצועית. דווקא תיאטרון רפרטוארי אחראי יותר להעלות מחזמר מאשר תיאטרון מסחרי. כי המחזמר משתלב בתוך העשייה של התיאטרון, שאינו מחויב להעלותו 25-30 הצגות בחודש. כך לא נשארים עם אולם ריק, ומשתתפי המחזמר מופיעים בהצגות התיאטרון בימים שהמחזמר אינו מוצג".

תמונה יותר ההחלטה של הבימה – שהבור העצום בקופתו מונע ממנו לשלם שכר לשחקנים וליוצרים – להסתכן בהפקת ענק כמו "גברתי הנאווה", שעלותה מיליוני שקלים. נכון ש"שלמה המלך ושלמי הסנדלר" מצליחה והוא אף חודש לקראת כניסת התיאטרון לבניין המשופץ, אך רק באחרונה ירדו מהבמה שני מחזות זמר שנכשלו: "נתתי לה חי" ו"סיגל". ככל הנראה, "גברתי הנאווה" עולה בשיתוף המפיק שרגא בר – עניין שהי-בימה אינו מאשר ואינו מכחיש, אולי מפני ששיתוף מפיק פרטי בהפקה של תיאטרון ציבורי מסכנת את תמיכתה של המדינה בהפקה.

גם תיאטרון באר שבע על המפה עם מחזמר חדש שיועלה כבר בנובמבר הקרוב, "פרח השכונות". קובי אוז כתב את המחזה והמוסיקה, ניר ארז מביים. זוהי הפקת ענק במושגים של תיאטרון באר שבע, עם 18 משתתפים ועוד חמישה נגנים. אוז הווד במחזמר לעיר הולדתו שדרות, המוצגת כמיקרוקוסמוס של החברה הישראלית המפוצלת בין עדותיה. גם מוסדות אחרים מעלים מחזות זמר משלהם: במשכן לאמנויות הבמה בתל אביב יוצג "צלילי המוסיקה", בהפקת עורד פלדמן בשיתוף

הד'אנר מחזות זמר

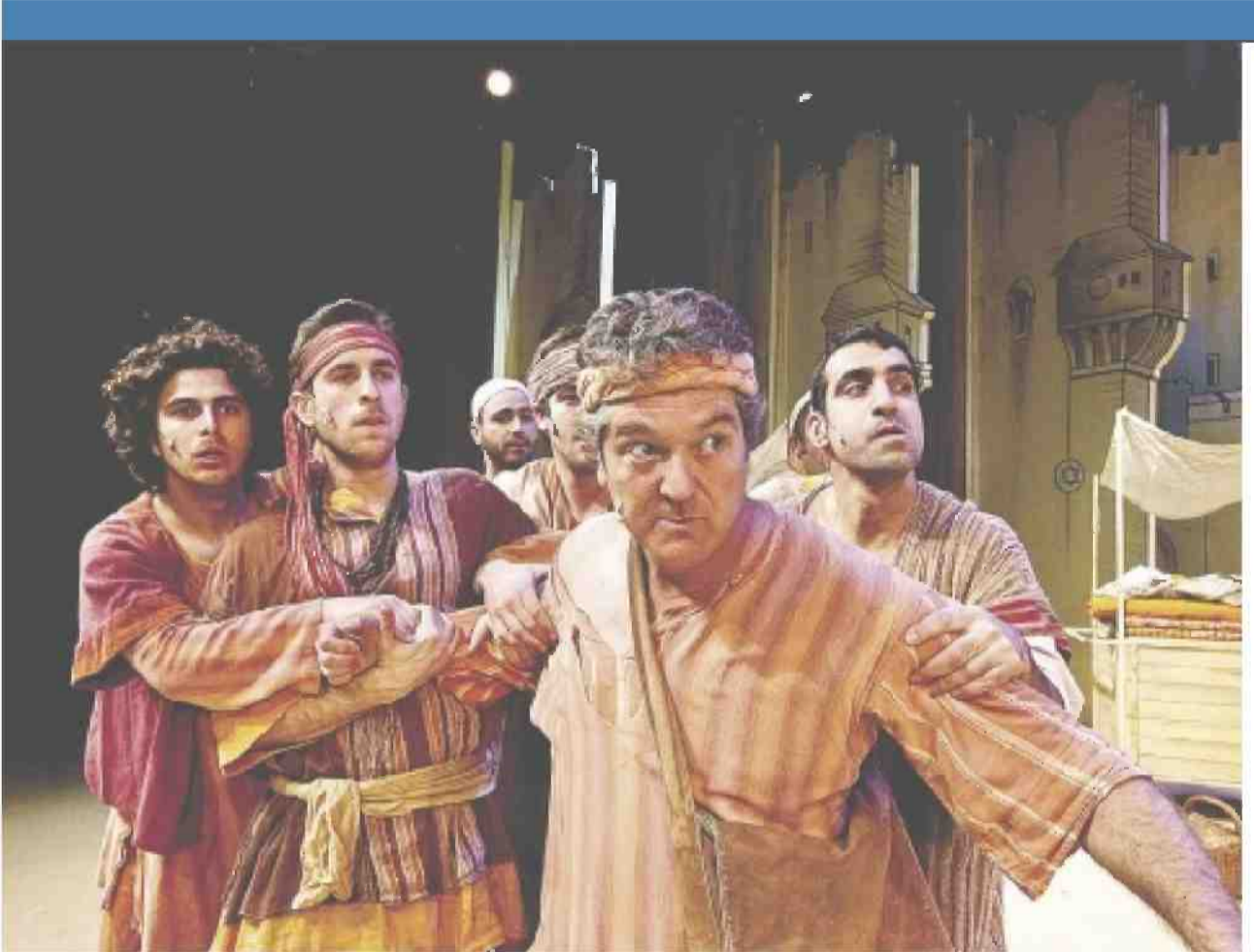
ציפי שוחט

העונה הבאה בתיאטרון הישראלי היא עונתם של מחזות הזמר תלונות התיאטרונים על קופה ריקה, תמיכה חסרה וגירעונות כספיים כמו התפוגגו ונעלמו, ופתאום יש כסף להעלות מחזמר שעלות הפקתו היא פי שלושה או ארבעה מזו של מחזה רגיל. זהו גל ענק המסתער על מרבית התיאטרונים הרפרטואריים. בקאמרי יועלו שניים חדשים: "קובלן" בבימויו של צדי צרפתי, שיוצג כבר בנובמבר הקרוב, ו"מה קרה לי בדרך אל הפורום" בבימויו של עמרי ניצן, המתוכנן לסוף העונה. השניים האלה יועלו בד בבד עם שני מחזות זמר נוספים, "כנר על הגג" ו"קברט", שממשיכים לרוץ מהעונה הקודמת. וזה לא הכל. כי באוקטובר, עוד לפני "קובלן", יוצג מחזמר נוסף של הקאמרי והפעם בשיתוף פעולה עם הסטודיו של יורם לוינשטיין ובבימויו של משה קפטן. זהו "שרוליק" למוסיקה של יוני רכטר; יוצריו, שי להב ויוני זיכהולץ, מגדירים אותו כאופרת רוק, העוסקת בחברה הישראלית, במעגליות האינסופיות של מלחמות ובמסלול שכולם כאן עוברים, מהילדות דרך הצבא ועד מימוש החלום הבורגני של עבודה בהיי-טק וחיי משפחה בפרברים. בסיכום כללי: הקאמרי מציע חמישה מחזות זמר בעונה הקרובה.

התיאטרון הלאומי הבימה יעלה בחודש מאי הקרוב את "גברתי הנאווה" בבימויו של משה קפטן, וזאת לצד שלושה מחזות זמר שר-צים כיום ברפרטוארי: "שלמה המלך ושלמי הסנדלר", "כמעט נורמלי" ו"בוסתן ספרדי". בנוסף לכך יעלה הבימה את "איש חסיד היה" בשיתוף עם תיאטרון חיפה, בבימויו של איציק ויינגרטן ולפי מוסיקה של אורי וידיסלבסקי. ואם זה לא מספיק, אז מתוכנן עוד מחזמר כים (שהיקפו צנוע), "אלוהים שלי", על פי שיריו של עוזי חיטמן. בסיכום כללי: שיי-שה מחזות זמר בהבימה.

גם תיאטרון באר שבע על המפה עם מחזמר חדש שיועלה כבר בנובמבר הקרוב, "פרח השכונות". קובי אוז כתב את המחזה והמוסיקה, ניר ארז מביים. זוהי הפקת ענק במושגים של תיאטרון באר שבע, עם 18 משתתפים ועוד חמישה נגנים. אוז הווד במחזמר לעיר הולדתו שדרות, המוצגת כמיקרוקוסמוס של החברה הישראלית המפוצלת בין עדותיה. גם מוסדות אחרים מעלים מחזות זמר משלהם: במשכן לאמנויות הבמה בתל אביב יוצג "צלילי המוסיקה", בהפקת עורד פלדמן בשיתוף

18.03x33.58	32	12	עמוד	גלריה - הארץ	05/10/2012	33946764-2
שרוליק הצג - 26190						

מתוך "שלמה המלך ושלמי הסנדלר" שעדיין מוצג בהבימה. חלק מהפרטואר צילומים: ז'ראר אלון

מתוך "קזבלן" שיעלה בקאמרי. מתגאים ברכש

צדי צרפתי: "מחזמר הוא פורמט מאתגר מאוד, העומד בראש הסולם של העשייה התיאטרלית ומשלב את כל אמנויות הבמה"

מטורפות. לעומת זאת ב'מייק ברנט' שהיה עם שחקני התיאטרון, ב'אבי מתעורר' וב'אחים בדם' שהיו עם צעירי התיאטרון יצאתי אמנם בשלום, אבל בלי לישון בלילה".

חלומות והתרסקויות

בעבר היה המחזמר בעיקר נחלתם של מפיקים פרטיים. גיורא גורדיק פתח את עידן מחזות הזמר בשנות ה-60 עם "גברתי הנאוה" שהפיק בסטנדרטים בינלאומיים, בהשתתפות עשרות רקדנים, זמרים, שחקנים ומוסיקאים, בכיכובם של רבקה רוז ושייקה אופיה. ההפקה הישמלה את הקהל והביאה אל אולם התיאטרון את ראשי המדינה.

בעקבותיה באו "שלמה המלך ושלמי הסנדלר", "המלך ואני", "אוליבר", "כנר על הגג", "איי לייק מייק". אבל היו גם הפקות שנכשלו, כמו "איך להצליח בעסקים בלי להתאמץ" ו"לחיי הטוסים שיוציאו את ישראל מהבוץ" - שהכניסו את גורדיק עמוק לבוץ. ממלך התעשייה הוא נהפך לפושט רגל. ב-1972 ארו מזוודה, ברה לגרמניה ומצא פרנסתו כמוכר נקניקיות. ב-1977 מת שם, בן 56.

באותה העת ולאחריה הפיקו כאן מחזות זמר אברהם דשא פשנל ("יוסף וכתונת הפסים"), יעקב אגמון ("איש חסיד היה", "בוסתן ספרדי"), המשך בעמ' 44

ערכה את העמודים: צפי סער

השכונות", הוא אומר.

ואולי התשובה לחידה היא שהז'אנר הזה שינה את מעמדו, ולא רק בעיני הקהל שאוהב אותו, אלא ובעיקר בעיניהם של אנשי התיאטרון. זה לא היה כך, למשל, בקאמרי של שנות ה-60, כשהעלו את "שלמה המלך ושלמי הסנדלר" עם אילי גורליצקי, יונה עטרי ורחל אטאס, בכימויו של שמואל בונים. צדי צרפתי, שהיה אז שחקן התיאטרון, מספר על תגובת ההנהלה בתום החזרה הגנרלית: "הם הסתכלו זה על זה ורצו להוריד את ההצגה. אבל המחזמר עלה - ונהפך לאחד השלאגרים הכי גדולים במדינה. הדימוי שמחזמר הוא 'מוסיקל קומדי' עם 'נאמברים' כבר מזמן אינו נכון", מוסיף צרפתי, שאחראי לשורה ארוכה של מחזות זמר, בהם "אירמה לה דוס", "ברנשים וחלומות", "יוסף וכתונת הפסים המשגעת", "שיער" ו"בוסתן ספרדי". "מחזמר הוא עניין מאתגר מאוד, העומד בראש הסולם של העשייה התיאטרלית ומשלב את כל אמנויות הבמה. המטרה בהעלאת מחזמר בעיני היא כפולה: גם להביא קהל וגם לעשות דבר מה מאתגר מאוד. חשוב שתהיה לזה תמיכה מהמדינה, כדי שהעם יזכה לראות מהז'אנר הזה. עם זאת, הייתי רוצה שיעזו לעשות יותר דברים מקוריים משלנו".

גם עמרי ניצן תומך בתחום: "הגישה המתנשאת לז'אנר התפוגגה בשנים האחרונות ואפשר לגלות בו תכנים שמצטברים לאמירה, וזאת בשי" לוב רב-תחומי של מוסיקה, שירה ותנועה".

גם אלה שיחלקו על דברי ניצן וצרפתי, ויהיו לא מעטים כאלה, לא יוכיחו לו להתעלם מהרשימה של מיטב כימאי התיאטרון כאן שביימו ומביימים מחזות זמר לתיאטרון הרפרטוארי: עמרי ניצן ("קברט"), מיכה לבינסון ("המפיקים), חנן שנר ("כמעט נורמלי"), אילן רונן ("שלמה המלך ושלמי הסנדלר"), משה קפטן ("גבירתי הנאוה"), ארתור קוגן (שביים את "ריצ'רד השני" ו"ריצ'רד השלישי" בקאמרי וביים כעת את "צלילי המוסיקה") וכמובן צדי צרפתי ("קזבלן").

המתנגדים סבורים שמקומו של המחזמר אינו בתיאטרון הרפרטוארי המסובסד בכספי ציבור, ושחובתו של תיאטרון זה להציג קלאסיקה ומחזות מקור ולא בידור להמונים. לטעמם, מקומו של המחזמר בתיאטרון המסחרי ואצל מפיקים פרטיים.

מנגד טוענים מצדדי הז'אנר, שגם בחו"ל התיאטרונים הרפרטואריים מעלים מחזות זמר. אבל זו רק אמת חלקית, כי ההבדל בין ישראל למדינות אחרות הוא בכמות, כפי שמסביר דן אלמגור: "גם באנגליה מציג התיאטרון הלאומי הבריטי, הנשיונל, מחזות זמר, כולל מחזות ישנים, אבל זאת רק אחת לשנתיים-שלוש, בכימוי מנהל התיאטרון או כימאי צעיר חדשני, והם מצדיקים זאת לרוב בנימוק ש'השחקנים שלנו צריכים להתמודד עם כל סוגות התיאטרון כיום, בהן גם מחזמר".

בית לסין הוא מהתיאטרונים המעטים, לצד החאן וגשר, שאינו מעלה מחזמר בעונה הבאה. למה, בעצם? "אני לא בהגיגה הזאת מסיבה אחת", אומרת מנהלת התיאטרון ציפי פינס, "כי העלות של מחזמר והתפעול שלו גבוהה מאוד. אם המחזמר אינו שלאגר הוא יכול לסגור תיאטרון. מחזמר עולה לפחות 1.5 מיליון שקלים, עד העלאת מסך. זה לוקח הרבה משאבים מהתיאטרון.

"אחת הבעיות היא מחירי הכרטיס הלא-דיאליים", ממשיכה פינס. "בחו"ל עלות הכרטיס היא 100 דולר וכאן 100 שקלים. אני הפסדתי כסף בהפקה כמו 'ברנשים וחתיכות' כי היו על הבמה 30 איש והעלויות היו

8.85x22.72	33	עמוד 12	הארץ - גלריה	05/10/2012	33946766-4
שרוליק הצג - 26190					

קזבלן המלך ושרוליק הסנדלר

המשך מעמ' 13

משה יוסף ("גבירתי הנאווה"), מנחם גולן ("צלילי המוסיקה") - רשימה חלקית. הם הרוויחו אבל גם הפסידו: "זורבה היווני" של גולן, למשל הותיר אותו ב-1996 עם חובות 2.5 מיליון שקל. זה לא גרם לו להפסיק לחלום והוא המשיך להפיק מחזות זמר.

גם בתיאטרון הרפרטוארי מחזות זמר אינם עניין חדש: הפריחה הקודמת היתה בשנות ה-90, אז הוצג "עלובי החיים" בקאמרי, הועלה 373 פעם בפני 340 אלף צופים והכניס לתיאטרון 12 מיליון שקלים. במונחים של אז אלה נתונים מרשימים.

מאז שוטף את התיאטרון כל כמה שנים גל של מחזות זמר, שנרמה כי כעת גאה לשיא. וזאת עוד בלי להתייחס למחזות הזמר של חג החנוכה, שלרובם ככולם אחראים מפיקים פרטיים.

הסיכון שבהעלאת מחזמר בתיאטרון רפרטוארי התגלה במ"לוא עוצמתו כבר בזמן הצגתו של "עלובי החיים" בקאמרי. הבי"מה התקנא אז בהצלחה של שכנו והעלה שתי הפקות ראויה בזו אחר זו: "סאלה שבת" ו"קברט". אלא שעלויות ההפקה והתפעול שלהן דירדרו את התיאטרון לגירעון העצום של 10 מיליון שקלים, שהלך ותפח והביא את הבימה למצבו כיום. יוצרי "סאלה שבת" זכו בתמלוגים גדולים מהמקובל, וגם על הזכויות ל"קברט" שילם הבימה מחיר גבוה. מבקר מטעם משרד החינוך והתרבות שנש"לח לבדוק את הגירעון הענק שאליו נקלעה הבימה טען שמדובר ב"שיא שייכנס לספר השיאים של גינס".

אחת השאלות הנוספות היא מה ההצדקה להעלות בתיאטרונים הרפרטואריים מחזות זמר שמשתתפיהם באים מבימות השוק הפרטי ומהטלוויזיה, ולא משורות התיאטרון. אבל השאלה הזאת רלוונטית גם למחזות רבים המועלים בתיאטרונים הרפרטואריים ולא רק למחזות זמר.

כך או כך, עדיין אי אפשר להשיב על שאלת השאלות: האם יש די קהל לכל מחזות הזמר שמציעים התיאטרונים העונה?

עמרי ניצן: "דווקא תיאטרון רפרטוארי אחראי יותר להעלות מחזמר מאשר תיאטרון מסחרי"

"קברט". הצלחה צילום: ז'ראר אלון

19.5x27.76	1	44	עמוד	הארץ - גלריה	05/10/2012	33946922-8
שרוליק הצג - 26190						

הדברים שכדאי לחכות להם

סתיו חורף 2012-2013 תיאטרון

משה קפטן. עדיין לא הווסט אנד צילום: תומר אפלבאום

כנגד כל הסיכויים

משה קפטן, בימאי מחזות הזמר העסוק במדינה, מתלהב מהז'אנר אך גם מזהיר מפניו

אילו תכונות צריך בימאי של מחזות זמר?

"רצוי שהוא יידע לקרוא פרטיטורה, יש חסה. אני למדתי לנגן בפסנתר נים כותבים. כשלא קוראים פרטיטורה יש חסה. אני למדתי לנגן בפסנתר מגיל שש, כך שהמשיכה שלי למוסיקה בתיאטרון היא טבעית. מעבר לכך, צריך מידה של יכולת להתמודד עם מרכיבים בו בזמן, כמו יכולת שליטה וניווט מדויקים, כדי לשלוט במכניזם. להחזיק מחזמר שגם ירוויח זו משימה לא קלה."

רשימת מחזות הזמר שקפטן ביים מסחררת ממש: "כנר על הגג", "ינטל", "סאלח שבת" - בקאמרי; "יוסף וכותונת הפסים" ו"אויטה" בתיאטרון הספריה; "עליסה בארץ הפלאות" ו"רושלים" של ורדי באופרה הישראלית; "הכבש ה-16" במדיטק ועוד. בעונה הקרובה יביים, כאמור, להבימה את "גברתי הנאוה", ולקאמרי את "אורות נודדים". בימים אלה עולה המחזמר "שרוליק" שביים בהפקה משותפת של הקאמרי והסטודיו של יורם לוינשטיין. "זו רוגמה מצוינת למחזה מוסיקלי שצמח בקאמרי בתוך חודשיים-שלושה של תהליך עבודה", אומר קפטן. "עלות ההפקה אינה גבוהה, כי זה נבנה כהפקה ניסיונית עם שחקני הקאמרי ותלמידי שנה ג' של הסטודיו. הכוונה היא להעלות אותה תחילה בסטודיו ומשם תעבור לקאמרי."

משה קפטן: "בעולם מעלים מחזות זמר בתיאטרון המסחרי, אבל בישראל אין תיאטרון מסחרי"

הז'אנר מחזות זמר

ציפי שוחט

חיבור בין המוסיקה לסיפור, שמאפיין את מחזות הזמר, יוצר הר גדול יותר מהצגה רגילה, והקהל אוהב זאת, אומר הבימאי משה קפטן. ואולם, הוא חושש שהקהל הפוטנציאלי למחזות זמר אינו גדול דיו לגל הענק השוטף כיום את התיאטרון. "שאלת הקהל תעלה מתי שהוא, אנחנו עדיין לא הווסט אנד."

עם זאת, קפטן מצדד בהעלאת מחזות זמר בתיאטרון הרפרטוארי "בעולם מעלים מחזות זמר בתיאטרון המסחרי", הוא אומר, "אבל בישראל אין תיאטרון מסחרי. בעבר היו גודיק, מנחם גולן, פשנל - היום זה לא קיים. אם אין לך גב של התיאטרון הציבורי זו מעמסה כבדה מאוד על המפיק הפרטי, ולא מעטים מהם גמרו רע."

מה עלה בגורלו של המפיק יריב יפת, שהפיק בשנים האחרונות מחזות זמר באיכות גבוהה כמו "היפה והחיה", "אוליבר", "אוינו קיו", "בת הים הקטנה", שאת כולם אתה ביימת?

"במשך שבע שנים הוא השקיע מיליונים בהפקת מחזות זמר ברמה הכי גבוהה, וכל שנה נלחם כדי לכסות את העלויות. בסופו של דבר הפסיד כספים רבים ופרש. כיום הוא כבר לא מפיק עצמאי, אלא עובד כמפיק בפועל במשרד ההפקות של 'רוקדים עם כוכבים'."